

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2078

Vragen van het lid **Ten Broeke** (VVD) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *het voorlopige akkoord omtrent het Iraanse nucleaire programma* (ingezonden 10 april 2015).

Antwoord van Minister **Koenders** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 24 april 2015)

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het hoofdlijnenakkoord tussen Iran en de P5+1 inzake het Iraanse nucleaire programma? Hoe beoordeelt u dit akkoord in algemene zin?

Antwoord 1

Het kabinet verwelkomt dat de E3+3 (Duitsland, Frankrijk, het VK, China, Rusland, de VS en EDEO) en Iran het op 2 april jl. eens zijn geworden over de parameters voor een alomvattend akkoord over het nucleaire programma van Iran. Dit is een belangrijke vooruitgang en een goed resultaat.

De overeenstemming beoogt het nucleaire programma van Iran te begrenzen en deels terug te brengen in ruil voor sanctieverlichting die gekoppeld zal zijn aan de uitvoering van de door Iran te nemen stappen. De sancties zullen automatisch weer worden ingesteld als Iran de afspraken niet naleeft.

Hiermee wordt een belangrijke basis gelegd voor het wegnemen van de zorgen over het programma en om Iran te laten voldoen aan de internationale verplichtingen onder het Non-Proliferatieverdrag (NPV). Echter de parameters dienen nog te worden uitgewerkt tot een alomvattend akkoord. De partijen hebben hiervoor een deadline van 30 juni gesteld. Het is van groot belang dat deze uitwerking er komt. Dit is ook door Nederland uitgedragen aan de Iraanse Minister van Buitenlandse Zaken Zarif. Het bereiken van overeenstemming zal nog steeds een grote uitdaging zijn.

Vraag 2

Op welke wijze wordt de Nederlandse regering door de Europese onderhandelingsdelegatie betrokken bij de onderhandelingen?

Antwoord 2

Nederland wordt zowel door EDEO als de ander leden van de E3+3 op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen in de onderhandelingen met Iran, o.a. door reguliere briefings.

Vraag 3

Deelt u de vrees dat Iran zich wederom niet aan afspraken en verplichtingen die voortvloeien uit dit akkoord en internationaalrechtelijke verplichtingen inzake nonproliferatie zal houden? Zo neen, waarom niet? Ziet u aanleiding om aan te nemen dat het Iraanse regime, dat al sinds 1989 onder leiding van dezelfde Opperste Leider staat, zich nu coöperatiever en betrouwbaarder zal opstellen dan in het recente verleden, waarin het Iraanse regime zich een uiterst onbetrouwbare gesprekspartner toonde?

Antwoord 3

Het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) heeft meermaals vastgesteld dat Iran niet voldoet aan zijn internationale verplichtingen en dat het niet kan vaststellen dat het Iraanse nucleaire programma uitsluitend vreedzaam van aard is.

Nederland heeft altijd aangegeven dat Iran volledige openheid van zaken moet geven, volledig moet samenwerken met het IAEA en zijn internationale verplichtingen – als verdragspartij bij het NPV en op basis van resoluties van de VN Veiligheidsraad en de IAEA Bestuursraad – moet nakomen.

Een alomvattend akkoord dient daarom niet gebaseerd te zijn op vertrouwen maar op verificatie, waaronder versterkte inspecties door het IAEA en toepassing van het Additioneel Protocol. Het is belangrijk dat hier goede afspraken over worden gemaakt gedurende het nader uitwerken van de parameters.

Vraag 4

Kunt u de voorlopige afspraken omtrent het inspectieregime toelichten? Hoeveel ruimte krijgen inspecteurs van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) onder de huidige afspraken? Krijgen inspecteurs toegang tot niet alleen grote nucleaire faciliteiten als Natanz en Fordow, maar ook tot andere (potentieel) verdachte militaire installaties? Zijn er afspraken gemaakt over welke procedures de inspecteurs moeten doorlopen om naar de faciliteiten te kunnen afreizen en hoeveel tijd er tussen aanvraag en bezoek moet zitten?

Antwoord 4

De E3+3 en Iran zijn het op hoofdlijnen eens geworden over versterkte inspecties op het nucleaire programma van Iran voor het monitoren van de uitvoering van een alomvattend akkoord, waar de toepassing van het Additioneel Protocol deel van uitmaakt. Hiermee zal het IAEA naast de *juistheid* ook de *completeheid* van de informatie die Iran over zijn nucleaire programma verstrekt kunnen controleren. Deze maatregelen zijn bovenal bedoeld om het overbrengen van nucleair materiaal naar een geheim nucleair programma te voorkomen. Tevens is afgesproken dat Iran meer opheldering zal verschaffen over de mogelijk militaire dimensie van het nucleaire programma. De details hiervoor moeten voor 30 juni nog worden uitgewerkt.

Vraag 5

Beschikt het IAEA in uw ogen over voldoende middelen om een robuust inspectie- en verificatieprogramma, zoals beschreven in het voorlopige akkoord, uit te voeren? Deelt u de zorgen van voormalig VN-wapeninspecteur David Albright dat de IAEA nu over te weinig inspecteurs en dus financiële middelen beschikt om een dergelijk programma uit te voeren?¹

Antwoord 5

Het is waarschijnlijk dat het IAEA extra financiële middelen en personeel nodig zal hebben om een mogelijk alomvattend akkoord uit te voeren. Het is belangrijk dat de internationale gemeenschap het IAEA deze middelen ook zal verlenen. Nederland heeft overigens reeds bijna een half miljoen euro bijgedragen aan het IAEA om het interim--akkoord uit november 2013 te verifiëren.

¹ <http://www.npr.org/2015/04/06/397891099/framework-deal-raises-questions-about-inspection-of-iranian-nuclear-sites>

Vraag 6

Klopt het dat uit de samenvatting van het Witte Huis valt op te maken dat sancties worden verlicht na verificatie door de IAEA, terwijl uit de lezing van het Iraanse regime echter valt op te maken dat sancties direct ongedaan gemaakt worden na inwerkingtreding van een akkoord? Is de verschillende lezing van het tijdpad van sanctieverlichting u ook opgevallen? Hebben de onderhandelaars hier simpelweg nog geen overeenstemming over hebben bereikt of worden de afspraken anders geïnterpreteerd? Deelt u de zorgen over deze onduidelijkheid? Kunt u de Kamer informeren over welke sancties onder welke voorwaarden worden opgeheven, en welke niet?

Antwoord 6

De opschorting van nucleair-gerelateerde sancties zal worden gekoppeld aan de uitvoering van de door Iran te nemen stappen. De concrete invulling hiervan moet nu nader worden uitgewerkt. Hierbij zullen duidelijke afspraken moeten worden gemaakt over hoe de sancties zullen worden verlicht. Het kabinet hoopt dat de partijen dit voor 30 juni kunnen afronden. Pas daarna zal het mogelijk zijn om de Kamer te informeren welke sancties onder welke voorwaarden worden opgeheven.

Vraag 7

Klopt het dat als Iran afspraken niet nakomt, de internationale gemeenschap sancties alleen kan herstellen door het VN-spoor te bewandelen? Deelt u de vrees dat iedere route langs de VN-Veiligheidsraad tot vertraging en verlamming kan leiden, met een bedreiging van de internationale veiligheid tot gevolg? Hoe kwalificeert u tegen die achtergrond de opmerking van de Amerikaanse president Obama dat deze interim--deal een «snap-back»-mogelijkheid² heeft, waarmee gesuggereerd wordt dat sancties met een vingerknip terug te plaatsen zouden zijn?

Antwoord 7

Naast de sancties van de VN Veiligheidsraad zijn er ook bilaterale sancties van de EU en de VS jegens Iran. Verlichting van beide type sancties is gekoppeld aan de uitvoering van de door Iran te nemen stappen. Opgeschorte bilaterale sancties zullen automatisch weer worden ingesteld worden als Iran hieraan niet voldoet, middels een «snap-back»-mechanisme. Er zal een geschillenbeslechtingsmechanisme worden ingesteld voor de sancties van de VN Veiligheidsraad. Als een geschil niet kan worden beslecht, dan zullen alle VNVR-sancties opnieuw worden ingesteld. Het kabinet verwelkomt een dergelijk «snap-back»-mechanisme, omdat hiermee een extra garantie wordt ingebouwd om te zorgen dat Iran zich aan de gemaakte afspraken zal houden. Hoe dit mechanisme precies zal werken zal in het alomvattend akkoord moeten worden vormgegeven.

Vraag 8

Is een break out time van een jaar in uw ogen voldoende om, indien Iran zich niet aan de afspraken houdt, dit te verifiëren, te bespreken in internationaal verband, en, zo nodig militair, in te grijpen teneinde de productie van een nucleair wapen te voorkomen?

Antwoord 8

De *break out time*, de periode waarin Iran genoeg splijtbaar materiaal voor één kernwapen zou kunnen ontwikkelen, zal worden verlengd naar tenminste één jaar. Of deze periode daadwerkelijk voldoende zal zijn voor de genoemde acties, hangt onder andere af van de concrete afspraken die de E3+3 en Iran maken over de beslechting van mogelijke geschillen.

Vraag 9

Wat gaat er gebeuren met de Iraanse voorraad hoogverrijkt uranium? Hoe wordt dit «geneutraliseerd»? Waarvoor wil Iran de voorraad uranium met een verrijgingspercentage tussen de 5% en 20% gebruiken?

² <http://www.theguardian.com/us-news/2015/apr/06/white-house-scrambles-sceptics-congress-iran-nuclear-deal>

Antwoord 9

De voorraad hoogverrijkt uranium (tot 20%) is onder het interim--akkoord uit november 2013 reeds geëlimineerd. Dit is ofwel teruggebracht tot uranium verrijkt tot 5% ofwel omgezet naar poedervorm om te worden verwerkt tot brandstof voor de onderzoeksreactor in Teheran. Iran zal onder een alomvattend akkoord alleen uranium verrijken tot 3.67% en de voorraad laagverrijkt uranium (tot 5%) verminderen van 10.000 naar 300 kg. Iran stelt dit voor vreedzame doeleinden te willen gebruiken, waaronder energieproductie.

Vraag 10

Klopt het dat de raamwerkovereenkomst geen afspraken inzake het Iraanse ballistische rakettenprogramma bevat? Verwacht u dat een definitief akkoord nog afspraken over de Iraanse ballistische capaciteit gaat bevatten? Deelt u de mening dat Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid heeft om scherp te zijn op de voortzetting van een Iraans programma voor langeafstands-raketten (intercontinental ballistic missile – ICBM), aangezien Nederland al sinds de NAVO-top in Lissabon een specifieke NAVO-taak heeft geaccepteerd omtrent het bestrijden van ballistische raketten? Is een voortzetting van een dergelijk programma niet te kwalificeren als een rechtstreekse bedreiging voor Europa en de VS?

Antwoord 10

De onderhandelingen tussen de E3+3 en Iran zijn gericht op het nucleaire programma van Iran. Het kabinet deelt de zorgen over het Iraanse ballistische rakettenprogramma. Het is echter niet verwachtbaar dat een alomvattend akkoord hieromtrent nadere afspraken zal bevatten. Sancties met betrekking tot o.a. terrorisme, mensenrechten en ballistische raketten zullen onaangetaast blijven.

De NAVO activiteiten en plannen zijn ter bescherming van het Europese gedeelte van het NAVO-verdragsgebied tegen ballistische raketten. Er is geen reden om deze activiteiten en plannen – zoals overeengekomen bij de NAVO Top in Lissabon en herbevestigd tijdens de Toppen in Chicago en Wales – aan te passen.

Vraag 11

Hoe groot is de kans dat Iran nucleaire kennis deelt met bevriende schurkenstaten of proxies als Hezbollah? Beschikt Iran over kennis die overdraagbaar is aan dergelijke spelers? In welke mate kan de internationale gemeenschap erop toezien dat schurkenstaten en proxies niet profiteren van Iraanse nucleaire kennis?

Antwoord 11

Ondanks dat de nucleaire kennis van Iran overdraagbaar zou kunnen zijn, zijn voor een nucleair programma hoogwaardige infrastructuur en hoge investeringen nodig. Het is onwaarschijnlijk dat *proxies* als Hezbollah dit zullen ontwikkelen. Daarnaast is niet toegestaan dat Iran, als partij bij het NPV, gevoelige kennis en technologie overdraagt naar andere landen. Om dit te voorkomen is er gedegen IAEA-verificatie in *alle* landen partij bij het NPV en is het zaak het nucleaire programma strict te monitoren.

Vraag 12

Bent u van mening dat Iran sinds het aantreden van Rouhani als president bijna twee jaar geleden, de retoriek buiten beschouwing latend, politiek «gematigder» is geworden? Is de mensenrechtensituatie er in Iran op vooruitgegaan? Speelt Iran in het Midden-Oosten geopolitiek een andere rol dan in het verleden, en zo ja, hoe duidt u deze? Kunt u bevestigen dat Opperste Leider Khamenei in maart nog heeft opgeroepen tot «dood aan Amerika», en zo ja, hoe interpreteert u deze uitspraak?

Antwoord 12

Waar de regering van president Ahmadinejad in binnen- en buitenland de confrontatie opzocht, zoekt de regering van president Rouhani juist meer toenadering. Op buitenlandpolitiek terrein uit zich dit in diplomatieke toenaderingspogingen tot Westerse en Arabische landen. Het aantreden van Rouhani heeft echter niet geleid tot een wezenlijk andere opstelling van Iran in regionale kwesties, zoals Syrië. Dit beleid is voornamelijk in handen van

Khamenei en de Revolutionaire Garde. Rouhani tracht met een gematigder toon meer ruimte te creëren voor het diplomatieke spoor. Dit is hem deels gelukt; de hervatting van de nucleaire onderhandelingen na zijn aantreden is hier een concreet voorbeeld van. Op binnenlands politiek terrein geeft Rouhani prioriteit aan hoognodige economische hervormingen, die het gehele Iraanse volk ten goede moeten komen. De mensenrechtensituatie is op belangrijke punten echter nog nauwelijks verbeterd. Oppositieleiders Mousavi en Karoubi staan nog steeds onder huisarrest en het aantal executies was in 2014 alarmerend hoog. De reden hiervoor kan gevonden worden in de interne machtsstrijd tussen de conservatieve gematigde regering en de hardliners die het justitiële apparaat grotendeels beheersen. Wel lijkt er op een aantal punten onder Rouhani's regering enige verbetering te zijn. Zo worden sommige regels, zoals kledingvoorschriften voor vrouwen, minder streng gehandhaafd. De uitspraken van de Opperste Leider kunnen gezien worden als Iraanse retoriek.

Vraag 13

In het interview met New York Times-columnist Thomas Friedman gaf Obama duidelijk aan dat de soennitisch-Arabische bondgenoten van de Verenigde Staten ruimhartige militaire steun tegemoet kunnen zien³; de opheffing van het wapenembargo jegens Egypte en de aankondiging om weer 1,3 miljard dollar aan wapens aan Egypte te leveren lijken daarvan een voorbeeld te zijn; deelt u de mening dat alleen al de aankondiging van een akkoord nu al leidt tot de influx van een grote hoeveelheid wapens teneinde de machtsbalans te handhaven dan wel te herstellen?

Antwoord 13

President Obama licht in hetzelfde interview toe dat de VS de Arabische bondgenoten militair wil steunen zodat hun eigen defensiecapaciteit wordt versterkt teneinde de uitdagingen in de regio het hoofd te kunnen bieden. Zonder dat Obama hier verder op ingaat kan hierbij worden gedacht aan de opkomst van terroristische groeperingen zoals ISIS.

Vraag 14

Hoe waarschijnlijk is het dat er uit een akkoord met Iran een nucleaire wapenwedloop in het Midden-Oosten voortvloeit, met als gevolg dat een toenemend aantal landen een nucleair wapen zal verlangen om het machts-evenwicht te herstellen? Deelt u de analyse van de voormalige Amerikaanse Secretary of State Henry Kissinger dat veel staten in het Midden-Oosten met dergelijke ambities te instabiel zijn om met nucleaire kennis – en de afschrikkende werking die van nucleaire macht uitgaat – om te gaan?⁴

Antwoord 14

Een nader uitgewerkt alomvattend akkoord zal juist de mogelijkheden van Iran om een kernwapen te ontwikkelen beperken, onder andere door versterkte inspecties van het IAEA en toepassing van het Additioneel Protocol. Zonder een dergelijk akkoord zullen deze beperkingen er niet zijn. Hiermee zou er een hoger risico zijn op een Iraans kernwapen en daarmee een regionale wapenwedloop. Daarnaast is er in het NPV afgesproken dat niet-kernwapenstaten geen kernwapens zullen ontwikkelen en is het dus niet acceptabel dat in het Midden-Oosten zich een nieuwe nucleaire macht ontwikkelt.

Vraag 15

Blijft u van mening dat het beter is «(een akkoord) nu uit te stellen dan een slecht akkoord te tekenen», zoals u op 10 december jl. verklaarde?⁵

³ http://www.nytimes.com/2015/04/06/opinion/thomas-friedman-the-obama-doctrine-and-iran-interview.html?_r=0

⁴ <http://www.wsj.com/articles/the-iran-deal-and-its-consequences-1428447582>

⁵ Verslag van een Algemeen overleg op 10 december 2015 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1456).

Antwoord 15

Met de overeenstemming over de parameters is een belangrijke stap gezet richting een alomvattend akkoord. Het is nu zaak deze parameters in de komende periode nader uit te werken. Door de complexiteit van de onderwerpen zal dit nog steeds een uitdaging zijn. Het kabinet hoopt van harte dat de partijen dit voor de afgesproken datum van 30 juni zullen afronden en acht het belangrijk eensgezind druk te houden op Iran tot een alomvattend akkoord is bereikt.